

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

شرح درس **مبانی فلسفی و روش‌شناسی اقتصاد** دوره کارشناسی اقتصاد، نیمسال: دوم ۱۴۰۲-۴۰۳

زمان و محل تشکیل کلاس: شنبه‌ها ۰۸:۰۰-۰۹:۳۰ و دوشنبه‌ها ۱۶:۰۰-۱۴:۳۰ در کلاس ۹۴

وب سایت درس: <https://staff.alzahra.ac.ir/safarzadeh>

تاریخ و ساعت امتحان نهایی: ۱۴۰۳/۰۴/۰۲ ساعت ۱۰:۰۰-۰۸:۰۰

مراجعه حضوری: روزهای یکشنبه ۰۹:۰۰-۰۸:۰۰ و یا با تعیین وقت قبلی

مدرس: دکتر صفرزاده شماره تلفن دفتر: ۸۵۶۹۲۷۴۵

پست الکترونیک: e.safarzadeh@alzahra.ac.ir

اهداف درس:

هدف اصلی درس فراگیری مبانی هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، و آشنایی با روش‌شناسی اقتصاد.

سرفصل مطالب درس

۱. مفاهیم و کلیات

- پرسش‌های اساسی در روش‌شناسی
- مفهوم دانش، علم و نظم علمی
- اقتصاد به مثابه فن در مقابل اهمیت مبانی فلسفی آن
- انتقادات وارد شده بر روش‌شناسی اقتصاد و پاسخ به آنها

۲. روش پژوهش در اقتصاد و جایگاه روش‌شناسی در این فرآیند

- مراحل فرآیند پژوهش در اقتصاد
- روش‌شناسی در مقابل روش پژوهش

۳. ماهیت و ضرورت روش‌شناسی علم اقتصاد

- چیستی روش‌شناسی علم اقتصاد
- علم اقتصاد و مسئله روش
- روش‌شناسی علم اقتصاد و تحولات فلسفه علم
- صدق به مثابه مسئله اساسی روش‌شناسی در علم
- روش‌شناسی علم اقتصاد قبل از فلسفه علم قرن بیستم
- ✓ آدام اسمیت و دیوید ریکاردو
- ✓ جان استوارت میل
- ✓ لئون والراس

✓ رایبنز

۴. روش‌شناسی علم اقتصاد بعد از تاثیر فلسفه علم قرن بیستم

- اثبات‌گرایی (روش استقرایی - مدل فرضیه‌ای قیاسی در توجیه علمی)
- ابزارگرایی
- ابطال‌گرایی پوپر
- برنامه‌های پژوهشی علمی لاکاتوش
- روش‌شناسی پارادایمی کوهن
- هرج و مرج‌گرایی روش‌شناختی فایرابند

۵. خطابه علم اقتصاد

- خطابه به مثابه مکالمه‌ای نظم‌وار
- مدرنیسم روش‌شناختی در روش‌شناسی رسمی اقتصاد
- فقر روش‌شناسی مدرنیسم
- آزمون‌نشدگی خطابه در روش‌شناسی اقتصاد
- خطابه اقتصاد به مثابه یک موضوع ادبی
- استعاره در مدل‌های اقتصاد
- جایگزین مدرنیسم ناعقلانی‌گری نیست
- نیکی خطابه

۶. هنر علم اقتصاد در بوته فراموشی

- علم، هنر و علم اقتصاد کاربردی
- هنر علم اقتصاد و علم اقتصاد اثباتی
- هنر علم اقتصاد و اقتصاد کاربردی کنونی
- هنر علم اقتصاد و اقتصاد تجربی
- هنر علم اقتصاد و علم اقتصاد هنجاری
- سازمان‌دهی مجدد آموزش اقتصادی
- هنر علم اقتصاد و مجادله‌ها بر سر سیاست اقتصادی

منابع اصلی

- گلاس، ج.س، جانسون، و. (۱۳۷۳). **علم اقتصاد، پیشرفت، رکود یا انحطاط**، ترجمه محسن رنانی، اصفهان: فلاحت ایران.
- دادگر، یدالله (۱۳۸۴). **درآمدی بر روش‌شناسی علم اقتصاد**، تهران، نشر نی.
- توکلی، محمد جواد (۱۴۰۰). **مبانی فلسفی و روش‌شناسی اقتصاد**، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- کلاندر، دیوید (۲۰۰۱). **هنر علم اقتصاد در بوته فراموشی**، ترجمه محمد مالجو، اقتصاد سیاسی تحول همه‌جانبه، شماره ۵ و ۶.

- مک لاسکی، دونالد (۱۳۷۹). **خطابه علم اقتصاد**، ترجمه یدالله دادگر، نامه مفید، شماره ۲۳.

منابع مرتبط

- اکاشا، سمیر (۱۳۸۷). **فلسفه علم**، ترجمه هومن پناهنده، تهران: فرهنگ معاصر.
- چالمرز، آلن اف. (۱۳۷۸). **چیستی علم؛ درآمدی بر مکاتب علم شناسی فلسفی**، ترجمه سعید زیباکلام، تهران، سمت.
- کوهن، تامس (۱۴۰۲). **ساختار انقلابهای علمی**، ترجمه سعید زیباکلام، تهران، سمت.
- هایک، ف.ا.ف (۱۳۸۵). **ادعاهای دروغین به نام دانش**، ترجمه احمد میدری، اقتصاد سیاسی تحول همه جانبه، شماره اول.
- امیدوار، سیروس (۱۳۹۶). **تبیینی اقتصادی - فلسفی از جایگاه خودخواهی و عدالت خواهی در نظریه رفتار مصرف کننده از منظر نظریه عدالت راز**، فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۶۷.
- گری گوری، منکیو (۲۰۰۶). **اقتصاددان کلان به مثابه دانشمند و مهندس**، ترجمه محمدباقر اسدی و حامد طاهری، فصلنامه روند، شماره‌های ۶۳ و ۶۴.
- پیتر، فابین (۲۰۰۱). **خطابه و واقع گرایی در روش شناسی اقتصادی: ارزیابی نقادانه دستاوردهای اخیر**، ترجمه بایزید مردوخی، مجله برنامه و بودجه، شماره ۷۳.
- متوسلی، محمود، رستمیان، علی (۱۳۸۸). **ریتوریکای علم اقتصاد در نگاه مک لاسکی: آنارشسیسم روش شناختی یا پلورالیسم روش شناختی**، تحقیقات اقتصادی، شماره ۸۸.
- محمودزاده، محمود (۱۳۹۵). **نقدی بر پژوهش‌های اقتصادی ایران: رهیافت نظریه سه جهان پوپر**، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۷۸.
- مشهدی احمدی، محمود، متوسلی، محمود، طیب نیا، علی (۱۳۹۰). **نقدی بر روش شناسی اقتصاد مرسوم**، فصلنامه برنامه‌ریزی و بودجه، شماره ۲.

ارزیابی و معیار نمره دهی

۱. در طول ترم چهار تمرین در خانه خواهید داشت که ارزش کل آنها تا سقف ۲۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
۲. هر دانشجو (فردی یا گروهی) باید موضوعی متناسب با مباحث درس را با هماهنگی اینجانب انتخاب کرده و در کلاس ارائه دهد، که ارزش آن هم ۲۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
۳. امتحان پایان ترم در روز ۱۴۰۳/۰۴/۰۲ از کل مباحث خواهد بود که ارزش آن هم ۶۰٪ کل نمره درس خواهد بود.
۴. فعالیت‌های کلاسی ۲ نمره مازاد بر ۲۰ خواهد داشت.

قوانین و مقررات کلاس:

۱. امتحان‌ها تشریحی بوده و مباحث مربوط به امتحان میان ترم برای امتحان نهایی حذف نخواهد شد.
۲. استفاده از تلفن همراه و نوت بوک در کلاس به هیچ وجه مجاز نیست. عدم توجه به این نکته موجب جریمه سنگین خواهد شد.
۳. هر گونه تغییر در برنامه درسی اعم از عدم برگزاری کلاس، برگزاری جلسات فوق‌العاده و یا جبرانی و نیز تغییر سرفصل‌ها و امتحانات از پیش به اطلاع دانشجویان خواهد رسید.